

**ZAŁĄCZNIK DO REGULAMINU
REGIONALNEJ ODZNAKI TURYSTYCZNO-KRAJOZNAWCZEJ
„WĘDROWNIK KUJAW I POMORZA”**

WYKAZ OBIEKTÓW ZALECANYCH DO ZWIEDZANIA

RODZAJ	LOKALIZACJA	REGION/ PODREGION/ KRAINA	
I. ARCHITEKTURA			
Mury miejskie, zamki, dwory i pałace	Pałac w stylu neogotyku angielskiego z XIX/XX wieku w Janikowie Wieża zamkowa z drugiej połowy XIV wieku w Kruszwicy Ruiny zamku z pierwszej połowy XIV wieku w Nowym Jasińcu gm. Koronowo	Kujawy	
	Dwór obronny z XVI wieku w Grocholnie gm. Kcynia Pałac klasycystyczny z lat 1795-1800 w Lubostroni gm. Łabiszyn Ruiny zamku z przełomu XIV i XV wieku w Wenecji gm. Żnin Wieża ratuszowa z XV wieku w Żninie	Pałuki	
	Ruiny zamku z XV wieku w Gołańczy Alumnat Kosmowskiego z lat 1773-1775 w Trzemesznie	Wielkopolska	
	Zespół obwarowań z XIV wieku w Chojnicach	Kaszuby	
	Pałac klasycystyczny z lat 1770-1790 w Kamienicy gm. Gostycyn	Bory Tucholskie	
	Zespół obwarowań z drugiej połowy XIV wieku w Nowem Ruiny zamku z lat 1338-1348 w Świeciu	Kociewie	
	Budownictwo drewniane świeckie	Spichrze z XVIII i XIX wieku w Bydgoszczy Spichlerz pomenonicki tzw. „Czarna Warszawa” z XVIII/XIX wieku w Otorowie gm. Solec Kujawski	Kujawy
Chałupy z 2 połowy XIX wieku w Rytle gm. Czersk Chałupa z początku XIX wieku w Silnie gm. Chojnice Chałupy z XIX wieku w Wysokiej Zaborskiej gm. Brusy		Kaszuby	
„Diabelski Młyn” z drugiej połowy XVIII wieku w Koronowie Chałupy z połowy XIX wieku w Kręgu gm. Śliwice Chałupa z połowy XIX wieku w Rzepicznej gm. Tuchola Chałupy z końca XVIII i XIX wieku w Suchej gm. Lubiewo		Bory Tucholskie	
Dawna karczma i chałupy z XIX wieku w Bratwinie gm. Dragacz Pomenonicka chata podcieniowa z 1770 roku w Chrystkowie gm. Świecie Chałupy z połowy XIX wieku w Łązku gm. Osie Pomenonicka chata podcieniowa z 1837 roku w Maławach gm. Nowe Chałupy z końca XVIII i XIX wieku w Michału gm. Dragacz Chałupy z XIX wieku w Niedźwiedziu gm. Świecie Chałupy z połowy XIX wieku w Osiu Chałupy z końca XVIII i XIX wieku w Wielkim Komorsku gm. Dragacz Pomenonickie chałupy z połowy XVIII i XIX wieku w Wielkim Lubieniu gm. Dragacz		Kociewie	
Budownictwo drewniane sakralne		Kościół p.w. św. Anny z 1766 roku w Kościeszkach gm. Jeziora Wielkie Kościół p.w. św. Anny z 1713 roku w Liszkowie gm. Rojewo Kościół p.w. św. Mikołaja z lat 1733-1734 w Pieraniu gm. Dąbrowa Biskupia Kościół p.w. św. Marii Magdaleny z 1699 roku we Włókach gm. Dobrcz	Kujawy
		Kościół p.w. św. Mikołaja z 1674 roku w Gąsawie Kościół p.w. św. Michała Archanioła z 1742 roku w Niestronnie gm. Mogilno Kościół p.w. św. Wawrzyńca z XVII wieku w Parlinie gm. Dąbrowa Kościół p.w. św. Marii Magdaleny z 1727 roku w Ryszewku gm. Gąsawa	Pałuki
		Kościół szachulcowy p. w. św. Katarzyny z 1781 r. w Sypniewie gm. Więcbork Kościół szachulcowy p.w. św. Jakuba Starszego z 1747 r. w Wielowiczu gm. Sośno	Krajna
	Kościół p.w. św. Marcina z Tours z 1724 roku w Borzyszkowach gm. Lipnica Kościół p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego z 1642 roku w Leśnie gm. Brusy	Kaszuby	
	Kościół p.w. św. Jana Nepomucena o konstrukcji szkieletowej z 1768 roku w Dąbrówce gm. Tuchola	Bory Tucholskie	
	Budownictwo murowane sakralne	Katedra p.w. św. Marcina i św. Mikołaja z lat 1466-1502 w Bydgoszczy Kościół p.w. św. Mikołaja i św. Konstancji z XIV wieku w Gniewkowie Kościół p.w. NMP „Ruina” z XII/XIII wieku w Inowrocławiu Kościół p.w. św. Małgorzaty z XII wieku w Kościelcu Kujawskim gm. Pakość Kolegiata p.w. św. Piotra i Pawła z lat 1120-1140 w Kruszwicy Kościół p.w. św. Marii Magdaleny z 1522 r. w Kwieciszewie gm. Mogilno Kościół i klasztor karmelitów z XVII/XVIII wieku w Markowicach gm. Strzelno Romańsko-barokowy zespół Norbertanek z XII wieku w Strzelnie Rotunda p.w. św. Prokopa z 1160 roku w Strzelnie	Kujawy

Budownictwo murowane sakralne	Kościół p.w. św. Mikołaja z XIII/XIV wieku w Cerekwicy gm. Żnin Kościół p.w. św. Michała Archanioła z 1631 roku w Kcyni Kościół pokarmelicki NMP z lat 1778-1780 w Kcyni Kościół p.w. św. Katarzyny z lat 1610-1618 w Smogulcu gm. Gołańcz Kościół p.w. Narodzenia NMP z 1467 roku w Żernikach gm. Janowiec Wielkopolski	Pałuki
	Zespół pobenedyktynski z kościołem p.w. św. Jana z XI wieku zgotyzowany w XIII/XIV wieku w Mogilnie Kościół romańsko-gotycko-barokowy p.w. Wniebowzięcia NMP i św. Michała Archanioła w Trzemesznie	Wielkopolska
	Kościół p.w. Trójcy Świętej z XV/XVI wieku w Byszewie gm. Koronowo Kościół p.w. Trójcy Świętej z lat 1606-1607 w Runowie Krajeńskim gm. Więcbork	Krajna
	Kościół Farny z lat 1340-1360 w Chojnicach Kościół p.w. św. Jakuba z 1402 roku w Ostrowitem gm. Chojnice Kościół p.w. św. Mikołaja z lat 1904-1906 wraz z Kalwarią we Wielu gm. Karsin Zespół poklasztorny z lat 1766-1780 w Zamartem gm. Kamień Krajeński	Kaszuby
	Kościół pocysterski z XIV wieku w Koronowie	Bory Tucholskie
Archeologia	Skansen archeologiczny - piramidy kujawskie z II okresu neolitu polskiego (3500-2500 lat p.n.e.) w Wietrzychowicach gm. Izbica Kujawska	Kujawy
	Osiedle obronne z 550 r. p.n.e. w Biskupinie gm. Gąsawa Kurhan sprzed 4000 lat w Złotowie gm. Barcin	Pałuki
	Cmentarzysko kurhanowe z IX/X wieku w Polanowie gm. Wyrzysk	Krajna
	Cmentarzysko kurhanowe z IV w. p.n.e. - II w. n.e. w Leśnie gm. Brusy	Kaszuby
II. PRZYRODA		
Rezerваты	Leśny pow. 74,69 ha – „Dziki Ostrów” gm. Nowa Wieś Wielka Leśny pow. 5,8 ha – „Rejna” gm. Dąbrowa Biskupia	Kujawy
	Leśny pow. 12,10 ha – „Grocholin” gm. Kcynia	Pałuki
	Leśny pow. 0,48 ha – „Borek” gm. Sadki Leśny pow. 10,27 ha – „Gaj Krajeński” gm. Sępólno Krajeńskie Leśny pow. 96,09 ha – „Zielona Góra” gm. Wyrzysk	Krajna
	Faunistyczny pow. 70,40 ha – „Jezioro Laska” gm. Brusy Florystyczny pow. 16,91 ha – „Kamienne Kręgi” koło wsi Odry gm. Czersk	Kaszuby
	Leśny pow. 102,21 ha – „Brzęki im. Z. Czubińskiego” gm. Osie Leśny pow. 80,90 ha – „Cisy Staropolskie” w Wierchlesie gm. Cekcyn Leśny pow. 9,64 ha – „Ustronie” gm. Czersk	Bory Tucholskie
	Leśny pow. 31,87 ha – „Las Mariański” gm. Dąbrowa Chełmińska Leśny pow. 27,81 ha – „Wielka Kępa Ostromecka” gm. Dąbrowa Chełmińska	Ziemia Chełmińska
	Głazy „Kamienne” w parku w Gądeczu gm. Dobrcz	Kujawy
Pomniki przyrody - głazy	Głaz „Kamienne” w Szczepankowie gm. Dąbrowa	Pałuki
	Głaz w Zabartowie przy drodze do Rościmina gm. Więcbork	Krajna
	Głazowisko „Pień” w korycie rzeki Brdy koło Świtów gm. Cekcyn „Kamień Jagiełły” w korycie rzeki Brdy koło Rudzkiego Mostu (dzielnica Tucholi) „Kamień Świętego Wojciecha” w Leosi gm. Drzycim	Bory Tucholskie
	„Świętego Huberta” nad Jeziorem Ostrowickim gm. Dąbrowa	Pałuki
Pomniki przyrody - źródła	„Wodogrzmoty Krasnoludków” w rezerwacie „Źródła Stążki” gm. Cekcyn	Bory Tucholskie
	„Marianki” w Świeciu „Świętego Huberta” w Topolnie gm. Pruszcz	Kociewie
	„Marii” w Ostromecku gm. Dąbrowa Chełmińska	Ziemia Chełmińska
	Dąb „Bartek” o obw. 650 cm przy ul. Toruńskiej w Bydgoszczy „Dąb Napoleona” o obw. 624 cm przy leśniczówce Lipniki gm. Białe Błota 12 dębów o obw. 200-575 cm na terenie grodziska („Święty Gaj” Wyczółkowskiego) w Nowym Jasińcu gm. Koronowo	Kujawy
Pomniki przyrody - drzewa	„Dąb Jagiełły” o obw. 543 cm przy kościele w Łabiszynie Dąb o obw. 950 cm przy drodze w Reczu gm. Rogowo Aleja modrzewiowa w Szczepankowie gm. Dąbrowa Lipa „Jadwiga” o obw. 408 cm obok budynku Urzędu Gminy w Szubinie	Pałuki
	Dąb szypułkowy im. Władysława Szafera obw. 720 cm przy szosie Potulice - Nakło Dąb „Szkolnik” o obw. 440 cm w Występie gm. Nakło n/Notecią	Krajna
	Dęby „Adam” i „Ewa” w leśnictwie Cisewo gm. Karsin	Kaszuby
	Skupisko dębów o obw. 231-466 cm w Świeciu gm. Cekcyn Sosna „Królowa Borów” o obw. 300 cm w leśnictwie Lipowa (oddział 128 c) gm. Śliwice Pięciopienny dąb szypułkowy o obw. 200-300 cm na polu za wsią Popielewo gm. Koronowo	Bory Tucholskie

Parki dworskie w zespołach pałacowo-parkowych	Aleksandrów Kujawski - Zespół Szkół, ul. Wyspiańskiego 4 Kobylniki gm. Kruszwica	Kujawy
	Grocholin gm. Kcynia Lubostroń gm. Łabiszyn	Pałuki
	Samostrzel gm. Sadki	Krajna
	Sartowice gm. Świecie	Kociewie
	Ostromecko gm. Dąbrowa Chełmińska	Ziemia Chełmińska
III. MIEJSCA PAMIĘCI NARODOWEJ		
<p>Pomnik w „Dolinie Śmierci”- Bydgoska Golgota XX wieku w Bydgoszczy-Fordonie Pomnik ku czci pomordowanych w latach 1939-1945 mieszkańców Bydgoszczy i regionu na Starym Rynku w Bydgoszczy Cmentarz Bohaterów 1939-1945 na Wzgórzu Wolności w Bydgoszczy Kaplica Męczeństwa Bydgoszczy przy kościele p.w. św. Polskich Braci Męczenników na osiedlu Wyzyny w Bydgoszczy Pomnik na miejscu kaźni w lasach gniewkowskich Kwatera pomordowanych w obozie na Błoni w Inowrocławiu Obelisk w miejscu kaźni przy drodze Strzelno - Cieńcisko gm. Strzelno Zbiorowa mogiła ofiar na miejscu kaźni w Tryszczynie gm. Koronowo Pomnik nieznanego żołnierza poległego we wrześniu 1939 r. we Włókach gm. Dobrcz</p>		Kujawy
Pomnik Powstańców Wielkopolskich w Zamościu gm. Szubin		Pałuki
Mauzoleum ofiar terroru w Mogilnie		Wielkopolska
Mauzoleum ofiar obozu w Karolewie gm. Więcbork Pomnik Szlaku I Armii WP w Mroczy Cmentarz i pomnik zamordowanych w byłym obozie przejściowym w Potulicach gm. Nakło n/Notecią Mogiły ofiar i Pomnik Ofiar Hitleryzmu w Radzimirze gm. Kamień Krajeński		Krajna
Pomnik ku czci zamordowanych nauczycieli przy ul. Człuchowskiej w Chojnicach Pomnik w „Dolinie Śmierci” w Igłach (Chojnice) Pomnik ku czci 18 Pułku Ułanów Pomorskich w Krojantach gm. Chojnice Obelisk ku czci partyzantów „Gryfa Pomorskiego” w Męcikale gm. Brusy		Kaszuby
Pomnik i mogiły ofiar 16 Pułku Ułanów Wielkopolskich w Bukowcu Pomnik i mogiły ofiar terroru w Rudzkim Moście (dzielnica Tucholi)		Bory Tucholskie
Pomnik i zbiorowa mogiła ofiar terroru niemieckiego w Mniszku gm. Dragacz		Kociewie
IV. MUZEA I WAŻNIEJSZE IZBY REGIONALNE		
Muzeum Okręgowe im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy, ul. Gdańska 4 Muzeum Dyplomacji i Uchodźstwa Polskiego w Bydgoszczy, ul. Berwińskiego 4 Pomorskie Muzeum Wojskowe w Bydgoszczy, ul. Czerkaska 2 Stary Kanał Bydgoski wraz z Muzeum Kanału Bydgoskiego w III L.O. w Bydgoszczy, ul. Nowogrodzka 3 Muzeum im. Jana Kasprowicza w Inowrocławiu, ul. Solankowa 33 Dom rodzinny Jana Kasprowicza w Inowrocławiu-Szymborzu, ul. Wielkopolska 11 Izba Pamięci im. generała Władysława Sikorskiego w Parchaniu gm. Dąbrowa Biskupia Muzeum Parafialne w Raciążku		Kujawy
Muzeum Ziemi Szubińskiej im. Zenona Erdmanna w Szubinie, ul. Szkolna 2 Muzeum Kolei Wąskotorowej w Wenecji gm. Żnin Muzeum Ziemi Pałuckiej w Żninie, pl. Wolności 1		Pałuki
Muzeum Ziemi Mogileńskiej w Mogilnie z siedzibą w Chabsku, Chabsko 20, gm. Mogilno		Wielkopolska
Muzeum Ziemi Krajeńskiej w Nakle nad Notecią, ul. Poczтовая 14		Krajna
Chata Kaszubska, pracownia i zbiory Józefa Chełmowskiego w Brusach Jagliach Muzeum Regionalne w Chojnicach (Brama Człuchowska) Izba Pamięci Powstania Listopadowego w Czersku, L.O. ul. Szkolna 3 Izba Pamięci 18 Pułku Ułanów Pomorskich w Szkole Podstawowej w Nowej Cerkwi gm. Chojnice Muzeum Ziemi Zaborskiej we Wielu gm. Karsin		Kaszuby
Muzeum Borów Tucholskich w Tucholi, ul. Podgórna 1		Bory Tucholskie